

Včasný a efektivní přístup k informacím

přehled k příslušným opatřením v senátních tiscích č. 25¹ (přezkumné řízení ÚOOÚ) a č. 26² (informační příkaz)

Proč je změna informačního zákona potřebná?

Ze strany státních firem a dalších veřejných institucí dochází k pravidelnému obcházení zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (InfZ) a k ignorování rozhodnutí soudů. Panuje také zmatek v systému odvolávání a nadřízené orgány často jen mechanicky potvrzují rozhodnutí povinných subjektů, které se poskytování informací brání. Spory o informace se neúměrně táhnou (např. podle výroční zprávy justice rozhodnutí o správní žalobě trvá v hlavním městě v průměru 667 dní). Právo na informace je tak redukováno na právo se o informace často bezvýsledně soudit. Subjektům v současné době není k dispozici účinná metodická podpora pro složité případy, např. při podezření na zneužití práva.

Aktuální návrhy

a) Přezkumné řízení Úřadu pro ochranu osobní údajů (ÚOOÚ) - (součástí ST č. 25)

Návrh zavádí pravomoc ÚOOÚ provádět na základě žadatelova podnětu přezkumné řízení, které může být zahájeno, pokud lze mít důvodně za to, že rozhodnutí o neposkytnutí informace vydané v odvolacím řízení bylo vydáno v rozporu s právními předpisy - **přezkum může vést ke zrušení takového rozhodnutí**. Ochrana je zaručena i tomu, kdo je na svém právu na informace zkrácen nečinností subjektu, který je o informaci žádán. Jde o případ, kdy subjekt žádost úplně ignoruje a není možnost se domoci nápravy u nadřízeného orgánu. ÚOOÚ pak činí **opatření proti nečinnosti** (např. může přikázat nečinnému správnímu orgánu, aby ve stanovené lhůtě vydal rozhodnutí). Povinné subjekty dále v ÚOOÚ získají poradní metodický orgán v oblasti práva na informace, a to včetně **případů zneužití práva na informace**.

b) Informační příkaz - (součástí ST č. 26) - **provázán s přezkumem ÚOOÚ** (viz bod a))

Návrh umožňuje nadřízenému orgánu poté, co neshledá důvody pro odmítnutí žádosti a zruší rozhodnutí povinného subjektu, přikázat povinnému subjektu poskytnutí požadované informace žadateli. Stejně jako nadřízené orgány bude mít možnost vydat informační příkaz i ÚOOÚ (v návaznosti na přezkumné řízení).

Jak bude infopříkaz vypadat v praxi?

Pokud by si byl např. Krajský úřad Jihomoravského kraje jako nadřízený orgán vůči Městskému úřadu Kuřim při vyřizování odvolání žadatele o informace zcela jistý, že informaci povinný subjekt má ze zákona poskytnout, bude moci toto poskytnutí MÚ Kuřim přikázat právě informačním příkazem (přímo vynutitelný správní exekucí - např. donucovací pokutou). Pokud poskytnutí informace KÚ přesto nepřikáže, bude moci jeho rozhodnutí přezkoumat a zvrátit ještě ÚOOÚ.

Hlavní přínosy

- Účinné naplnění Listinou zaručeného práva na informace.
- Zkrácení doby, kterou trvá proces získávání informací.
- Úleva pro přetížené soudy a související úspora veřejných prostředků.
- Metodická podpora povinným subjektům např. v souvislosti se zneužíváním práva na informace.

„Informační příkaz je významný zejména jako efektivní nástroj, jak zajistit přístup k informacím v situacích, kdy povinný subjekt nemá zákonný důvod pro jejich odepření, přesto však odmítá informace poskytnout. Jedná se o řešení, se kterým jsou dobré zkušenosti ze zahraničí a které za efektivní považují také soudci správních soudů,“ Maxim Tomoszek (ústavní právník, proděkan PF UPOL)

¹ Návrh zákona o zpracování osobních údajů: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/90263/75614>

² Návrh zákona o zpracování osobních údajů - související zákony: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/90264/75615>